

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

ZRP 2021-2027
Zivsaimniecības nozares ilgtspēja/izturētspēja saistībā
ar atsevišķu ražošanas resursu patēriņu

Pētnieki: J.Hāzners, A. Vēveris, proj.vad.E.Benga
Lauku attīstības novērtēšanas daļa
Bioekonomikas nodaļa, AREI

1/11/2023

Pētījuma mērķis un mērķa sasniegšanai noteiktie darba uzdevumi

2

Pētījuma mērķis: ražošanas resursu izmaksu izpēti risku mazināšanai un ZRP atbalsta iespēju identificēšana.

Darba uzdevumi:

1. Zivsaimniecībai nepieciešamo ražošanas resursu raksturojums

Izvēlēto ražošanas resursu zivsaimniecībā īpatsvaru noteikšanu kopējās ražošanas izmaksās. Izvēlētās materiālu grupas:

- energoresursi (dīzeļdegviela, gāze, elektrība)
- iepakojums (metāls, papīrs, plastmasa)
- zivju barība (ekstrudētā barība, lopbarības graudi)

2. Risku izvērtējums izvēlētajiem resursiem

- metodiskās pieejas risku analīzei
- zivsaimniecības sektoru atkarība no materiāliem resursu grupās
- risku kompozītā indeksa izveide

3. ZRP atbalsta iespējas identificēto risku mazināšanai

- iespējamais ZRP atbalsts identificēto risku vadībā

4. Ieteikumu sagatavošana identificēto risku ietekmes mazināšanai

Pētījumā izmantotie dati un informācijas avoti

3

Valsts datu portāls:

- peļņas un zaudējumu aprēķinu kopsavilkums dalījumā pa apakšnozarēm (zvejniecība, akvakultūra, zivju apstrāde) 2017.-2020.gados
- energoresursu izlietojums natūrā un vērtības izteiksmē 2017.-2021.gados
- ārējās tirdzniecības dati

GASO birža:

- dabasgāzes cenas

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija:

- siltumenerģijas cenas

NordPool birža:

- elektroenerģijas cenas

Zivsaimniecības nozares uzņēmumu un speciālistu aptauja:

- dati par iepakojuma izlietojumu
- informācija par specifisko situāciju Latvijā saistībā ar akvakultūrās izmantoto zivju barību

ES valstīs veiktie pētījumi:

- dati par izmaksu struktūru akvakultūrā

Pētījuma metodoloģija

Risku pārvaldības metožu četras kategorijas:

1. izvairīšanās (riska novēršana, likvidēšana, vai arī darbības pārtraukšana)
2. samazināšana (optimizēšana vai minimizēšana)
3. dalīšanās (pilna vai daļēja nodošana citām pusēm - ārpakalpojums vai apdrošināšana)
4. samierināšanās (akceptēšana un izmaksu pieņemšana)

Kombinētais riska indekss (CRI):

1. attiecīgā materiāla vidējais īpatsvars procentos kopējās sektora izmaksās (riskas smagums)
2. attiecīgā materiāla cenu ikgadējais pieaugums procentos (riskas iestāšanās varbūtība)

Atbilstoši aprēķinātajām CRI vērtībām tiek noteikta risku pakāpe (līmenis):

1. zemi riski (1-6)
2. vidēji riski (8-10)
3. augsti riski (12-16)
4. ļoti augsti riski (20-25)

Resursu grupu materiālu aptuvens vidējais īpatsvars kopējās izmaksās 2017-2020

5

	Zvejniecība	Akvakultūra	Zivju apstrāde
Enerģija	8.4	5.3	3.7
Iepakojums	2	1-2	10
Zivju barība	-	35-53	-

Enerģija:

- vislielākais enerģijas materiālu īpatsvars izmaksās ir zvejniecībā (dīzeļdegviela)
- zivju apstrādē enerģijas materiālu īpatsvars ir viszemākais

Iepakojums:

- vislielākais iepakojuma materiālu īpatsvars izmaksās ir zivju apstrādē (primārais un sekundārais pārtikas produktu iepakojums)
- zvejniecībā un akvakultūrā iepakojuma materiālu īpatsvars izmaksās ir nenožīmīgs

Zivju barība:

- akvakultūrā zivju barības īpatsvars izmaksās var sasniegt 50%

Cenu indeksi, risku smaguma indeksi un kompozītie risku indeksi

6

ZVEJNIECĪBĀ

Materiāls	Grupa	Cenu indekss	Risku smaguma indekss	CRI
Elektroenerģija	Enerģija	5	4	20
Dīzeļdegviela	Enerģija	4	5	20
Benzīns	Enerģija	4	3	12
Smērvielas	Enerģija	3	2	6
Sašķīdrinātā gāze	Enerģija	5	1	5
Malka	Enerģija	3	1	3

AKVAKULTŪRĀ

Materiāls	Grupa	Cenu indekss	Risku smaguma indekss	CRI
Elektroenerģija	Enerģija	5	5	25
Dabaszgāze	Enerģija	5	4	20
Graudi	Zivju barība	4	5	20
Dīzeļdegviela	Enerģija	4	4	16
Zivju barība	Zivju barība	3	5	15
Benzīns	Enerģija	4	3	12
Smērvielas	Enerģija	3	2	6
Malka	Enerģija	3	2	6
Šķelda	Enerģija	2	3	6
Sašķīdrinātā gāze	Enerģija	5	1	5

Cenu indeksi, risku smaguma indeksi un kompozītie risku indeksi

7

Zivju apstrādē

Materiāls	Grupa	Cenu indekss	Risku smaguma indekss	CRI
Elektroenerģija	Enerģija	5	5	25
Siltumenerģija	Enerģija	5	4	20
Dabasgāze	Enerģija	5	4	20
Dīzeļdegviela	Enerģija	4	4	16
Sašķīdinātā gāze	Enerģija	5	3	15
Mazuts	Enerģija	5	3	15
Metāls	Iepakojums	3	5	15
Plastmasa	Iepakojums	3	4	12
Stikls	Iepakojums	2	5	10
Koka paletes	Iepakojums	4	2	8
Šķelda	Enerģija	2	3	6
Akmeņogles	Enerģija	5	1	5
Kartons	Iepakojums	1	5	5
Benzīns	Enerģija	4	1	4
Koksnes granulas	Enerģija	2	2	4
Smērvielas	Enerģija	3	1	3
Malka	Enerģija	3	1	3
Koka atlikumi	Enerģija	2	1	2
Maisi	Iepakojums	1	1	1

Risku matrica materiāliem zivsaimniecībā

8

Īpatsvars izmaksās		Cenu pieaugums				
		Ļoti augsts	Augsts	Vidējs	Zems	Nenozīmīgs
		5	4	3	2	1
Ļoti augsts	5	Elektroenerģija(A;P)	Dīzeļdegviela(Z) Graudi(A)	Metāls(P) Zivju barība (A)	Stikls(P)	Kartons(P)
Augsts	4	Elektroenerģija(Z) Dabāsgāze(A;P) Siltumenerģija(P)	Dīzeļdegviela(A;P)	Plastmasa(P)		
Vidējs	3	Sašķīdinātā gāze(P) Mazuts(P)	Benzīns(Z;A)		Šķelda(A;P)	
Zems	2		Koka paletes(P)	Smērvielas(Z;A) Malka (A)	Koksnes granulas un briketes(P)	
Nenozīmīgs	1	Sašķīdinātā gāze(Z;A) Akmeņogles(P)	Benzīns(P)	Malka(Z;P) Smērvielas(P)	Koka atlikumi(P)	Maisi(P)

Iespējamie ZRP atbalsta pasākumi resursu risku vadībai

9

Resurss	Riska	Konkrētais mērķis	Atbalstāmās darbības
Zvejniecība			
Elektroenerģija	Ļoti augsts	1.1.Stiprināt ekonomiski, sociāli un ekoloģiski ilgtspējīgas zvejas darbības	Inovācija, pilotprojekti, sadarbība ar zinātni zvejniecībā Zvejas flotes modernizācija Zvejas kuģa pirmā iegāde Resursu efektivitāte un pievienotās vērtības radīšana zvejas produktiem Atbalsts zvejniekiem piekrastes zvejā
Dīzeļdegviela	Ļoti augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Benzīns	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Akvakultūra			
Elektroenerģija	Ļoti augsts	2.1. Veicināt ilgtspējīgas akvakultūras darbības, jo īpaši stiprināt akvakultūras ražošanas konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot, ka darbības igtermiņā ir ekoloģiski ilgtspējīgas	Inovācija, pilotprojekti, sadarbība ar zinātni akvakultūrā Investīcijas akvakultūrā Akvakultūras krājumu apdrošināšana
Dabasgāze	Ļoti augsts		Investīcijas zvejas un akvakultūras produktu apstrādē
Zivju barība	Ļoti augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Graudi	Ļoti augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Dīzeļdegviela	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Benzīns	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Zivju apstrāde			
Elektroenerģija	Ļoti augsts	2.2.Veicināt zvejas un akvakultūras produktu tirdzniecību, kvalitāti un pievienoto vērtību, kā arī minēto produktu apstrādi	Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Siltumenerģija	Ļoti augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Dabasgāze	Ļoti augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Dīzeļdegviela	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Sašķīdinātā gāze	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Mazuts	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Metāls	Augsts		Kompensācijas zivsaimniecībā ārkārtas gadījumos
Plastmasa	Augsts		
Stikls	Vidējs		Investīcijas zvejas un akvakultūras produktu apstrādē
Koka paletes	Vidējs		Inovācija, pilotprojekti, sadarbība ar zinātni apstrādē

Ieteikumi risku mazināšanai

10

1. Atbalsts nepieciešams ļoti augsta riska gadījumos.
2. ZRP pastāv iespējas atbalstīt zaļā kursa, zilās ekonomikas, inovāciju, sadarbības jautājumus, kas var mazināt riskus.
3. Energoresursu risku mazināšanai potenciāli atbilstošais 1.2. konkrētais mērķis Latvijas ZRP nav izvēlēts, tāpēc nozares pārstāvji var meklēt iespējas citos atbalstītajos darbības veidos.
 - Visos zivsaimniecības sektoros energoresursu un iepakojuma riski var tikt mazināti ar tādām darbībām kā inovācijas, pilotprojektiem, sadarbība ar zinātni.
 - Zvejniecībā dīzeļdegvielas risku ietekme var tikt mazināta ar tādām darbībām kā *Zvejas flotes modernizācija* un *Zvejas kuģa pirmā iegāde*.
 - Akvakultūrā energoresursu riski var tikt mazināti ar tādām darbībām kā *Investīcijas akvakultūras produktu apstrādē*.
 - atbalstu vietējas izcelsmes atjaunojamo energoresursu izmantošanai.
4. Riski saistībā ar zivju barības cenām var tikt mazināti, diversificējot ražošanu, piemēram, ja saimniecība paralēli akvakultūrai attīsta graudkopību un izmanto pašaudzētus graudus.
5. Lai uzlabotu kvalitatīvas informācijas iegūvi par izlietotajiem resursiem zivsaimniecībā un varētu operatīvi pielietot efektīvus kompensējošus pasākumus, būtu nepieciešama sistemātiska detalizētas izmaksu informācijas apkopošana no zivsaimniecības uzņēmumiem.
6. *Veikt padziļinātu detalizētu novērtējumu atsevišķu enerģijas, iepakojuma, zivju barības, citu materiālu un izejvielu grupās atkarībā no zivsaimniecības nozares uzņēmumu darbības veida, ekonomiskā lieluma un specifikas, lai varētu identificēt ārkārtas iespējamā resursa izmaiņu iespējas ļoti augstu risku gadījumos*

Agrosources un
ekonomikas
institūts

Paldies par uzmanību!

Elita.benga@arei.lv

